

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ САДІВНИЦТВА
Кафедра захисту і карантину рослин

Програма і методичні рекомендації науково-асистентської практики.
Семінари за спеціальністю 202 Захист і карантин рослин для здобувачів
третього рівня вищої освіти (доктор філософії)

Умань – 2020

Програма і методичні рекомендації науково-асистентської практики.
Семінари за спеціальністю 202 для здобувачів третього рівня вищої освіти
(доктор філософії) / Яновський Ю. П., Крикунов І.В., Мостов'як С.М.,
Мостов'як І.І. Умань, 2020. 18 с.

Програму і методичні рекомендації підготували:

професор Яновський Ю. П., доценти: Крикунов І. В., Мостов'як С. М.,
Мостов'як І. І.

Відповідальний за випуск: декан факультету плодощовівництва,
екології та захисту рослин Щетина С.В.

Рецензенти: д.с.-г. н., професор Улянич О. І.
д.с.-г. н., професор Балабак А. Ф.

Програма і методичні рекомендації розглянуті і схвалені на засіданні
кафедри захисту і карантину рослин,
(протокол №1 від 31 серпня 2020 року)

Рекомендовано до друку науково-методичною комісією факультету
плодощовівництва, екології та захисту рослин
(протокол №1 від 8 вересня 2020 року)

ЗМІСТ

ВСТУП	4
1. ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ	5
2. МЕТА І ЗАВДАННЯ СЕМІНАРІВ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ І НАУКОВО-АСИСТЕНТСЬКОЇ ПРАКТИКИ	6
3. ПОРЯДОК ПРОХОДЖЕННЯ НАУКОВО-АСИСТЕНТСЬКОЇ ПРАКТИКИ	10
4. ОРГАНІЗАЦІЯ ВИКОНАННЯ ОК 10. СЕМІНАРИ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ І НАУКОВО-АСИСТЕНТСЬКА ПРАКТИКА	11
5. ДОКУМЕНТИ ОК 10. СЕМІНАРИ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ І НАУКОВО-АСИСТЕНТСЬКА ПРАКТИКА	13
6. ОЦІНКА РЕЗУЛЬТАТІВ НАУКОВО-АСИСТЕНТСЬКОЇ ПРАКТИКИ	14
ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА	20

ВСТУП

У методичних вказівках дисципліни **Семінари за спеціальністю і науково-асистентська практика** аспірантів висвітлюються організаційно-методичні засади практичної професійної підготовки аспірантів.

Подано необхідні матеріали для навчально-методичного забезпечення виконання пункту (ОК 10) опанування ними знань, умінь та навичок педагогічної діяльності.

Мета навчальної дисципліни **Семінари за спеціальністю і науково-асистентська практика** є оволодіння аспірантами сучасними методами, формами та засобами навчання, формування у них на базі одержаних у вищому навчальному закладі знань із базових психолого-педагогічних дисциплін, професійних навичок та вмінь для вирішення конкретних навчально-виховних задач в умовах реального педагогічного процесу, виховання потреби систематично поновлювати свої знання та творчо їх застосовувати в практичній діяльності. В результаті опанування **Семінари за спеціальністю і науково-асистентська практика** у аспірантів повинні бути сформовані конструктивні, організаторські, комунікативні й дослідницькі вміння викладача університету, необхідні для забезпечення провідних аспектів педагогічної діяльності: навчальної, методичної, виховної й дослідницької роботи

1. ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ

Семінари за спеціальністю і науково-асистентська практика – це складова частина підготовки фахівців до викладацької діяльності. В межах навчального плану підготовки здобувачів освітньо-наукового рівня «доктор філософії», аспіранти отримують ґрунтовну підготовку з педагогічної майстерності та методики викладання. Відповідно до графіку навчання, аспіранти спеціальності 202 «Захист і карантин рослин», проходять науково-асистентську практику: у IV – семестрі другого року навчання, по 4 години в тиждень протягом 3 тижнів; , у V семестрі третього року навчання, впродовж шести тижнів, по дві години в тиждень; і шостого семестру третього року навчання, протягом семи тижнів по дві години в тиждень. Загальний обсяг семінарів за спеціальністю і асистентської практики складає 180 годин (6 кредитів). Ці види роботи аспіранти виконують на кафедрі захисту і карантину рослин Уманського національного університету садівництва. Семінари за спеціальністю і асистентська практика можуть бути проведені в інших навчальних закладах, що визначаються як базові для проходження практики, та в яких вони працюватимуть після закінчення університету.

Декан факультету закріплює аспірантів за викладачами - керівниками практикою відповідних кафедр для загального контролю підготовлених навчально-методичних матеріалів та безпосереднього контролю над проведенням передбачуваних практикою заходів.

Якщо аспірант працює викладачем відповідної кафедри, викладацька діяльність може вважатися виконанням навчального плану (ОК 10).

2. МЕТА І ЗАВДАННЯ СЕМІНАРІВ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ І НАУКОВО-АСИСТЕНТСЬКОЇ ПРАКТИКИ

Головна мета опанування (ОК 10) **Семінари за спеціальністю і науково-асистентської практики**, полягає у набутті практичних навичок та досвіду викладацької роботи, необхідних для викладання дисциплін за профілем отриманої спеціальності (202) у вищих навчальних закладах після отримання освітньо-наукового рівня PhD.

Аспірант має знати:

- основні поняття і категорії педагогіки та методики викладання у вищих навчальних закладах;
- сучасні підходи до формування у студентів професійної компетентності у спеціальності 202 «Захист і карантин рослин»;
- інноваційні освітні технології навчання у вищих навчальних закладах;
- форми, види і способи контролю й оцінювання рівня сформованості професійних компетентностей фахівців 202 «Захист і карантин рослин»;
- основні організаційні форми реалізації освітнього процесу у вищих навчальних закладах;
- основи планування освітнього процесу у вищому навчальному закладі;
- основні положення законодавства України в галузі вищої освіти, програмних документів, які стосуються навчання студентів та викладання у ВНЗ;
- завдання і функції науково-педагогічного працівника;
- вимоги до підготовки документального супроводу викладання у ВНЗ;
- основні принципи, методи, види навчання у ВНЗ.

Аспірант має вміти:

- визначати й аналізувати мету, зміст, принципи, методи і прийоми навчання;

- аналізувати, обирати й ефективно використовувати навчально-методичні комплекси для студентів вищих навчальних закладів напряму 202 «Захист і карантин рослин»;
- контролювати й оцінювати рівень сформованості всіх складників професійної компетентності;
- планувати й реалізовувати різні форми організації освітнього процесу у вищому навчальному закладі;
- планувати (проектувати) вивчення навчальних дисциплін для фахівців 202 «Захист і карантин рослин»;
- відбирати, структурувати зміст навчального матеріалу для проведення різних видів навчальних занять із дисциплін: «Фітопатологія», «Ентомологія», «Фітофармакологія», «Карантин рослин» та ін.;
- використовувати знання про індивідуально-вікові особливості молоді при проведенні занять;
- застосовувати інноваційні методи, прийоми та засоби навчання і виховання студентів;
- підвищувати професійні вміння, вивчати передовий педагогічний та науковий досвід.

ЗАВДАННЯ СЕМІНАРІВ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ І НАУКОВО-АСИСТЕНТСЬКОЇ ПРАКТИКИ ПОЛЯГАЄ У :

- безпосередньому ознайомленні з формами та методами викладання дисциплін, на факультеті плодовоовочівництва екології та захисту рослин, для спеціальності 202 «Захист і карантин рослин», а також практичному оволодінню ними;
- вихованні у аспірантів спеціальності 202 «Захист і карантин рослин» творчого підходу до навчально-методичної роботи, наукової праці, формуванню потреби у самовдосконаленні, підвищенні своєї кваліфікації;

- здобутті аспірантами професійних якостей майбутнього викладача вміння готувати лекційний матеріал з використанням останніх досягнень в (фітопатології, ентомології, фітофаракології), чітко, доступно, логічно та послідовно викладати цей матеріал студентам, керувати аудиторією тощо;

- формуванні вміння критично оцінювати лекції та семінарські заняття своїх колег та робити на їх основі висновки щодо організації власної викладацької роботи.

2. ЗМІСТ СЕМІНАРІВ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ і НАУКОВО-АСИСТЕНТСЬКОЇ ПРАКТИКИ.

Навчально-методична робота є основою семінарів зі спеціальності і асистентської практики, і її основною метою.

Саме в ході навчально-методичної роботи реалізуються основні завдання практики, що полягають у формуванні у аспірантів навичок викладацької роботи.

Навчально-методична робота полягає в:

- відвідуванні лекцій, семінарських занять та консультацій, що проводять керівники-методисти з метою вивчення методичного досвіду і системи навчальної роботи керівника і базової кафедри в цілому, оволодіння методикою підготовки до занять і методикою викладання навчального матеріалу;

- освоєнні засобів організації та контролю самостійної роботи, особливо при підготовці до семінарських занять (додаткові питання, теми для обговорення, теми рефератів і т.п.);

Навчально-методична робота аспірантів під час науково-асистентської практики має дві складові частини, що доповнюють одна одну: пасивна та активна (аудиторна). Виходячи з того, що загальний обсяг дисципліни становить 180 годин, на активну практику відводиться 38 годин, на пасивну

– 142 години. Пасивна практика в більшості випадків передує активній (аудиторній). Вона полягає у відвідуванні лекцій, семінарських занять, консультацій які проводить викладач-методист і інші викладачі кафедри; участь у навчально-методичній роботі кафедри. Пасивна практика передбачає опрацювання теоретичних матеріалів для підготовки та проведення занять, робота в бібліотеці, підготовки текстів лекцій та методичних розробок семінарських занять, що будуть проводитись, відвідування занять викладачів факультету та систематичне спілкування з керівником-методистом, участь в установчих зібраннях з питань проведення практики. Активна (аудиторна) практика є основною у всьому процесі дисципліни, оскільки саме в ході активної практики виявляються та закріплюються викладацькі здібності аспірантів. Активна практика включає в себе: самостійне проведення лекцій та семінарських (практичних) занять; проведення консультацій; участь у методичній роботі базової кафедри. До початку активної практики аспіранти надають керівнику практики тексти лекцій та методичні розробки семінарських (практичних) занять. Після узгодження тексту лекцій і методичних розробок з керівником практики аспірант допускається до самостійного проведення занять. На залікових заняттях мають бути присутні викладач-методист та члени робочої групи. Після закінчення лекції (семінарського, або практичного заняття) проводиться обговорення, в якому беруть участь всі присутні. В ході обговорення висловлюються зауваження теоретичного (стосовно змісту лекції, семінару, практичного заняття) та методичного (якість подачі матеріалу, контроль над аудиторією, активність студентів, використання технічних засобів навчання і т.п.) плану. Аспіранти фіксують свої зауваження у письмовій формі у рецензії, викладач-методист оцінює кожне заняття та надає свою рецензію з оцінкою.

3. ПОРЯДОК ПРОХОДЖЕННЯ НАУКОВО-АСИСТЕНТСЬКОЇ ПРАКТИКИ

Відповідно до навчального плану аспіранти виконують пункт (ОК 10) **Семінари за спеціальністю і науково-асистентська практика**. Основною базою для цього виконання є факультет плодоовочівництва, екології та захисту рослин університету. У разі необхідності аспіранти можуть проходити практику в інших навчальних закладах за погодженням з базовою кафедрою та деканом факультету. Особливої уваги при організації науково-асистентської практики слід приділяти підбору викладачів, котрі мають керувати проходження аспірантами практики. Бажано призначати керівниками викладачів, що мають достатній досвід педагогічної роботи. Не рекомендується закріплювати за одним викладачем більше 5 практикантів. Проходження практики слід розпочинати з відвідування лекцій та семінарських (практичних) занять, які проводить професор, або доцент. При цьому аспіранти знайомляться не лише з методами викладання, а й з тими групами, в яких в подальшому вони читатимуть лекції та проводитимуть практичні заняття. В цей же період практиканти готують тексти лекцій та методичні розробки і надають їх для рецензування викладачеві. На другому етапі (активному) практики аспіранти читають лекції, проводять семінарські заняття, відвідують заняття свої колеги та готують письмові рецензії. Впродовж всього періоду проходження практики аспіранти беруть активну участь в науково-методичній роботі кафедри, займаються самопідготовкою. Заключним етапом практики є підготовка «Звіту про проходження асистентської практики» та затвердження його на засіданні базової кафедри.

4. ОРГАНІЗАЦІЯ ВИКОНАННЯ ОК 10.

СЕМІНАРИ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ І НАУКОВО-АСИСТЕНТСЬКА ПРАКТИКА

Загальне керівництво виконанням завдань дисципліни **Семінари за спеціальністю і науково-асистентська практика** здійснюють декан факультету та керівники, які призначаються розпорядженням декана факультету. В обов'язки керівника входить підготовка наказу про практику, загальне керівництво нею та координація з відповідними кафедрами університету. Після закінчення практики керівник за результатами обговорення звітів на засіданні кафедри готує письмовий звіт деканові факультету. Керівництво виконанням вимог **Семінари за спеціальністю і науково-асистентська практика** покладається на завідувача кафедри, який планують розподіл практикантів між членами робочої групи, а також здійснюють систематичний контроль за проходженням практики. Безпосереднє керівництво асистентською практикою кожного аспіранта виконує викладач (професор або доцент), якого призначає кафедра відповідно до педагогічного навантаження. В обов'язки керівника входить постійна допомога практикантам у виконанні всіх завдань практики, їх оцінка та звіт про проходження практики. При призначенні викладача враховуються його наукові інтереси та спеціалізація аспірантів.

Місце в структурно-логічній схемі підготовки докторів філософії. Міжпредметні зв'язки дисципліни з іншими науками дають змогу глибше пізнати психолого-педагогічні факти, явища і процеси, що є підґрунтям для ефективної освітньої діяльності викладача у вищій школі. Також, важливими є безпосередні міждисциплінарні зв'язки з курсом «Професійно-педагогічна компетентність викладача вищого навчального закладу».

Дисципліна **Семінари за спеціальністю і науково-асистентська практика** складається із таких модулів

Змістові модулі: *Змістовий модуль 1.* Навчальна діяльність аспіранта спеціальності 202 «Захист і карантин рослин».

- планування власної викладацької діяльності, підготовка до занять ;
- проведення різних видів навчальних занять за розкладом у закріпленій академічній групі;
- проведення психолого-педагогічного аналізу відвіданих занять;
- виготовлення роздавального дидактичного матеріалу; □ перевірка письмових робіт студентів;
- проведення консультацій для студентів;
- підготовка і проведення одного позааудиторного заходу з предмету, що викладається (Фітопатологія, Ентомологія, Фітофармакологія).

Змістовий модуль 2. Методична діяльність аспіранта:

- ознайомлення аспірантів з особливостями організації освітнього процесу у вищому навчальному закладі (ознайомлення з освітньо-кваліфікаційною характеристикою фахівця, навчальним планом, розкладом занять тощо);
- ознайомлення з кредитно-модульною організацією курсу, що доручено викладати;
- ознайомлення зі змістом освіти з обраного фаху (навчальні програми з дисциплін та робочі програми з навчальних дисциплін, підручники, посібники, методичні рекомендації);
- участь аспірантів у засіданнях кафедр, методичних секцій, в роботі семінарів викладачів тощо;
- складання робочої навчальної програми курсу, що доручено проводити (тематичного плану і планів окремих занять, завдань для самостійної роботи, завдань для поточного, модульного і підсумкового видів контролю тощо);
- відвідування та аналіз занять викладачів кафедри та аспірантів.

Змістовий модуль 3. Виховна діяльність аспіранта

- ознайомлення з організацією виховної роботи в університеті;

- ознайомлення з комплексним планом організаційно-виховної роботи в університеті, планом виховної роботи на факультеті, в академічній групі;
- виконання обов'язків помічника куратора академічної групи;
- планування виховної роботи в академічній групі;
- відвідання та аналіз виховних заходів, що проводять інші аспіранти □
підготовка і проведення одного виховного заходу;
- психолого-педагогічного вивчення як особистості окремих студентів, так і колективу групи в цілому;
- складання психолого-педагогічної характеристики академічної групи.

Змістовий модуль 4. Науково-дослідна діяльність аспіранта

- виконання індивідуальних дослідницьких психолого-педагогічних завдань протягом педпрактики та складання відповідного звіту ;
- участь у роботі методологічних семінарів кафедри.

Мова викладання: українська.

Форма контролю: диференційований залік.

5. ДОКУМЕНТИ ОК 10.

СЕМІНАРИ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ І НАУКОВО-АСИСТЕНТСЬКА ПРАКТИКА

Головні документи **Семінари за спеціальністю і науково-асистентська практика** визначають зміст навчального процесу на різних етапах проходження практики, основними вимогами до аспірантів та вміщують форми контролю за їх виконанням. До документів асистентської практики належать: наказ про асистентську практику; протоколи засідання кафедр, індивідуальні звіти аспірантів про проходження практики, звіт керівника відповідної практики кафедри. Наказ про практику є основним документом, що визначає терміни та порядок проходження практики, базову кафедру, базові навчальні заклади, викладачів-методистів, порядок та термін

здачі звітів про практику. Терміни та місце проходження практики, розподіл аспірантів між керівниками-викладачами, форми відповідного контролю і звіту визначаються наказом про практику.

Протоколи відповідних рішень кафедри вміщують розподіл аспірантів між викладачами – керівниками практики, оперативний контроль за проходженням практики, результати обговорення та оцінки індивідуальних звітів аспірантів з практики.

Індивідуальні звіти практикантів є основним звітним документом. На основі усного звіту та письмового індивідуального звіту на засіданні кафедри затверджується загальна оцінка практики.

Індивідуальний звіт містить:

- робочий план проходження практики;
- щоденник, що фіксує всі форми роботи під час практики;
- тексти лекцій, що прочитав практикант;
- методичні розробки відповідних семінарських (практичних) занять;
- рецензії на заняття інших практикантів, які відвідав аспірант;
- рецензію керівника практики;
- рекомендації про вдосконалення практики.

Загальний звіт про проходження асистентської практики подається керівниками деканові факультету у 7-денний термін після отримання результатів оцінки практик на засіданні кафедри.

6. ОЦІНКА РЕЗУЛЬТАТІВ НАУКОВО-АСИСТЕНТСЬКОЇ ПРАКТИКИ

Диференційованій оцінці з боку викладача підлягають всі завдання, що виконує практикант. Лекції та семінарські (практичні) заняття оцінюються як за змістом, так і за дотриманням методики викладання. Оцінки заносяться в **Щоденник науково-асистентської практики** викладачем або керівником. Кінцева узагальнена оцінка затверджується базовою кафедрою. Вона повинна урахувати рівень виконання завдань практики та зміст

представлених документів. Аспіранти, робота яких визначена як незадовільна, зобов'язані за рішенням вченої ради факультету пройти практику повторно без відриву від занять.

Додаток 1.

Перелік документів, які включено до індивідуального звіту про науково-асистентську практику аспіранта спеціальності 202 «Захист і карантин рослин»

№	Назва документа
1.	Звіт про проходження практики
2.	Рецензія керівника на лекцію та семінарське або практичне заняття (тема лекції, тема семінарського або практичного заняття)
3.	Щоденник практики
4.	Текст лекції: (назва лекції)
5.	Методичні розробки до семінарського заняття: (назва заняття)
6.	Методичні розробки до практичного заняття: (назва заняття)
7.	Рецензія на лекцію (тема лекції) практиканта
	Усього сторінок

_____ (Підпис практиканта)

ЩОДЕННИК НАУКОВО-АСИСТЕНТСЬКОЇ ПРАКТИКИ

аспіранта _____ за період з

« ____ » _____ 20__ року по « ____ » _____ 20__ року

Місце практики _____

Викладач-керівник _____

Дата	Вид виконаної роботи	Відмітка про виконання

_____ Підпис аспіранта.

_____ Підпис викладача

В щоденник практики заносяться всі заходи, пов'язані з проходженням активної і пасивної практики, інші види робіт (робота в бібліотеці, консультації з викладачем і т.п.). Керівник оцінює кожен етап практики, як наведено в цих рекомендаціях і виставляє оцінку в третю колонку.

ФАКУЛЬТЕТ ПЛОДООВОЧІВНИЦТВА, ЕКОЛОГІЇ ТА ЗАХИСТУ РОСЛИН
КАФЕДРА ЗАХИСТУ І КАРАНТИНУ РОСЛИН

ЗВІТ

про проходження науково-асистентської практики аспірантом

(прізвище, ім'я, по-батькові)

В період з «___» _____ 20__ року по

«___» _____ 20__ року

Проходив/ла науково-асистентську практику на кафедрі захисту і карантину факультету плодовоочівництва, екології та захисту рослин.

Керівник науково-асистентської практики:

(посада, науковий ступінь, вчене звання, П І Б).

За період практики мною було виконано такі види роботи:

1) пасивна практика

№	Тема лекції чи семінарського (практичного) заняття, які відвідувались в ході практики	ПІБ викладача, або іншого практиканта, які проводили заняття	Навч. заклад, факультет, курс, група	Дата	Підпис викладача
1	2	3	4	5	6

Продовження додатку 3.

2) пасивна практика

№	Тема лекції чи семінарського (практичного) заняття	Навч. заклад, факультет, курс, група	Дата	Оцінка	Підпис викладача
1	2	3	4	5	6

3) рекомендації щодо вдосконаленню організації та проведенню практики 1. Позитивні моменти в організації та змісті практики. 2. Негативні моменти в організації та змісті практики. 3. Побажання та рекомендації щодо покращення організації та змісту практики.

Дата

_____ Підпис аспіранта

_____ Підпис керівника

Затверджено на засіданні кафедри.

Протокол № _____ від « _____ » _____ 20__ р.

ЗВІТ

про проведення науково-асистентської практики аспірантів кафедри захисту і карантину рослин факультету плодощовочівництва, екології та захисту рослин.

1. Терміни проведення _____

2. Кількість аспірантів згідно наказу № __ від «__» __ 20__ р.
____ осіб.

3. Кількість аспірантів, які проходили практику _____ осіб

4. Кількість аспірантів, які не пройшли практику _____ осіб

5. База практики _____

6. Оцінки за практику:

“відмінно” _____ осіб.

“добре” _____ осіб.

“задовільно” _____ осіб.

“незадовільно” _____ осіб.

“не з'явилися” _____ осіб.

7. Пропозиції щодо вдосконалення організаційних питань проведення практики: _____

8. Пропозиції щодо вдосконалення змісту практики: _____

9. Загальна кількість керівників практики: _____

Керівник науково-асистентської практики: _____

(П.І.Б)

Використана література:

1. http://asp.univ.kiev.ua/doc/OND/OND_3.pdf
2. <http://onu.edu.ua/pub/bank/userfiles/files/nauk%20method%20rada/phd-praktika.pdf>
3. <http://www.dstu.dp.ua/Portal/WWW/practic/asist.pdf>